

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, adresas J.Tumo-Vaižganto g. 4-1, LT-01108 Vilnius. Tel. (8 5) 210 7161, faks. (8 5) 210 7160, el. p. info@ekgt.lt,
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188756614.

Lietuvos Respublikos Seimo nariui
Vidmantui Kanopai

2021-06-09 Nr. S-88

DĖL AUKŠTAITIJOS METŲ PASKELBIMO 2023-AISIAIS METAIS

Aukštaitija yra didžiausias Lietuvos etnografinis regionas, kurio raida yra tiesiogiai susijusi su Lietuvos valstybingumo įtvirtinimu. Būtent iš šio regiono yra kilęs Mindaugas, tapęs pirmuoju suvienytos Lietuvos valdovu. Ilgainiui senasis žemės pavadinimas *aukštaičiai*, susikūrus Lietuvos valstybei, netgi prarado savo vardą ir tapo *Lietuvos* sinonimu (vietoj dichotomijos *Žemaičiai ir Aukštaičiai* atsirado *Žemaičiai ir Lietuva*).

Aukštaičių žemės vardas pirmą kartą buvo pagarsintas visai Europai 1323 metais. Lietuvos valdovas Gediminas ir Didžiojo kunigaikščio taryba 1323 m. spalio 3 d. sudarytoje taikos ir prekybos sutartyje su Livonijos ordinu (Livonijos vyskupais, Rygos miestu, Danijos karaliaus vietininku Šiaurės Estijoje bei jo vasalų pasiuntiniais) užrašė: „Štai tos žemės, kuriose mes nustatėme taiką: iš mūsų pusės – Aukštaičių ir Žemaičių žemė (*lant to Eusteythen unde Sameyten*), Pskovas ir visi Rusinai, kurie yra mūsų valdžioje...“. Šia sutartimi Lietuva buvo pripažinta tarptautiniu mastu, o tuo pačių pagarsinta Aukštaičių žemė, kadangi šią sutartį 1324 m. rugpjūčio 31 d. patvirtino popiežius, reikalaujamas jos laikytis.

Beje, istorikai pirmąjį Aukštaitijos vardo paminėjimą sieja su Vokiečių ordino istoriko Petro Dusburgiečio Prūsijos žemės kronikoje (*Chronicon terrae Prussiae*) pateiktu aprašu apie Ragainės komturą Liudviko kovas prieš lietuvius, kuriame paminėta ir Aukštaitija, kaip spėjama, kalbant apie 1294 m. įvykius: komtūras „daug kartų kariavo laivų karą, vieną prieš Aukštaitiją, Lietuvos karaliaus žemę (*Austechiam, terram regis Lethowie*), kurioje kaimą, vadinamą Romainiais (*Romene*), kuris pagal jų papročius buvo šventas, sudegino, visus paimdamas į nelaisvę ir išžudydamas“. Tačiau Dusburgiečio kronika buvo užbaigta tik 1326 m. (jos tęsinys – iki 1330 m.), o jos turinys ilgai nebuvo skelbtas, todėl pirmuoju Aukštaitijos pagarsinimu visgi reikėtų laikyti 1323-uosius metus.

Atsižvelgiant į tai, Etninės kultūros globos taryba bei jos padalinys Aukštaitijos regioninė etninės kultūros taryba pritaria iniciatyvai 2023-uosius metus skelbti Aukštaitijos pagarsinimo metais.

Tarybos pirmininkė

Dalia Urbanavičienė